

Медична реформа в Україні отримала законодавче підґрунтя

27 грудня 2017 р. під головуванням Прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана відбулося засідання Уряду, на якому розглядалися питання імплементації медичної реформи, зокрема положень Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», який підписано Президентом України Петром Порошенко 28 грудня 2017 р.

На порядку денному засідання Уряду серед іншого були розглянуті проекти таких нормативних актів, які стосуються медичних питань:

- «Про внесення змін до Положення про Міністерство охорони здоров'я України»;
- «Про забезпечення організації направлення громадян України для лікування за кордон»;
- «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» щодо розширення дії програми «Доступні ліки»;
- «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 557» щодо внесення змін до переліку ліків та медичних виробів, які закуповуються через міжнародні організації за кошти Держбюджету — 2018»;
- «Деякі питання використання спирту етилового для виробництва лікарських засобів»;
- «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підготовки та підвищення кваліфікації осіб з надання домедичної допомоги»;
- «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30 березня 2011 р. № 314» щодо умов оплати праці працівників державних спеціалізованих установ судових експертиз»;
- «Про спостережну раду закладу охорони здоров'я та внесення змін до Типової форми контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я»;
- «Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посади керівника державного, комунального закладу охорони здоров'я»;
- «Про затвердження Методики розрахунку вартості послуги з медичного обслуговування».

Також до порядку денного було включено проекти урядових розпоряджень:

- «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2018–2021 роки»;
- «Про затвердження переліку та складу госпітальних округів Донецької області»;
- «Про надання у 2018 році спеціального дозволу на реалізацію за межами України компонентів донорської крові і препаратів, виготовлених з донорської крові та їх компонентів»;
- «Про затвердження переліку та складу госпітальних округів Одеської області»;
- «Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року».

Після засідання Уряду відбувся брифінг, під час якого керівництво Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України проінформувало про подальше впровадження медичної реформи.

Уліана Супрун, в.о. міністра охорони здоров'я України, медична реформа набула чинності на рівні законів, що докорінно змінить відносини у системі охорони здоров'я між лікарями, пацієнтами, медичними закладами, державою.

«Що це означає для пацієнтів? Кожен, хто живе в Україні, отримує безоплатну медичну страховку. Багато людей питають — чи буде досить коштів на це? Так. Ми вже побачили при використанні електронного реєстру на інсуліни, що коштів у системі охорони здоров'я є набагато більше, ніж ми уявляємо собі. Просто

красти треба менше, і тоді буде достатньо коштів. З 2018 р. почнуться зміни на первинній ланці медичної допомоги. Кожен пацієнт буде обирати свого лікаря, усі послуги на первинній ланці (сімейний лікар, педіатр) будуть надаватися безкоштовно відповідно до переліку, затвердженого наказом МОЗ України. З 2019 р. безкоштовно будуть надаватися послуги вузькими спеціалістами в поліклініках (спеціалізована амбулаторна допомога), а з 2020 р. через державну страховку, джерелом якої є бюджет, будуть оплачуватися стаціонарні послуги», — зауважила У. Супрун.

В.о. міністра закликала усіх взяти відповідальність за свою роботу. Міністерство розроблятиме і затверджуватиме відповідні нормативні акти. На засіданні Уряду прийнято 19 нормативних актів щодо імплементації медичної реформи. Від місцевої влади потрібно залучення в роботу і початок проведення автономізації медичних закладів, перш за все на первинній ланці, а потім й інших. Від лікарів потрібно, аби вони взяли за пошуку своїх пацієнтів і з квітня 2018 р. почали підписувати з ними декларації. Від пацієнтів, громадян України потрібно, щоб вони вже почали обирати своїх майбутніх лікарів, визначатися, і з квітня 2018 р. підписувати декларації зі свого боку і долучатися до нової системи фінансування та надання медичних послуг. Від журналістів — подавати достовірну інформацію про медичну реформу.

Павло Ковтонюк, заступник міністра охорони здоров'я України, розповів про реформу фінансування медицини. Починається дуже важлива фаза імплементації Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення». На засіданні Уряду 27 грудня 2017 р. ухвалено 19 нормативних актів щодо імплементації медичної реформи. Серед них є дуже важливий — «Про затвердження Положення про Національну службу здоров'я України».

Саме цей орган буде здійснювати оплату медичним закладам медичних послуг. Щоб створити цей орган, необхідно більше часу, і затвердження положення — це лише перший крок. На початку січня 2018 р. буде оголошено конкурс на посаду голови Національної служби здоров'я, щоб у липні 2018 р. вона запрацювала.

МОЗ України також підготувало накази про затвердження переліку послуг первинної медичної допомоги, про вимоги до оснащення медичних практик на первинній ланці. Ще один важливий документ стосується спрощення відкриття медичної практики. «Ми спростили ліцензійні умови для тих, хто хоче відкрити медичну практику у сфері первинної медичної допомоги. Раніше потрібно було витратити близько 30 днів на погодження санітарних вимог до приміщення, в якому буде здійснюватися практика. Ми ліквідували цю норму, і тепер за наявності повного пакета необхідних документів погодження в Міністерстві триватиме всього 7 днів. Це ще не все, що можна спростити в ліцензуванні, ми будемо продовжувати роботу, але це важливий крок вперед», — зазначив П. Ковтонюк.

Посадовець наголосив, що нова система фінансування починається з 1 січня 2018 р. Усі медичні заклади будуть мати півроку на спокійну підготовку, і цього терміну цілком вистачить. У 1 півріччя усі медичні заклади будуть отримувати фінансування за звичним механізмом медичної субвенції, ніхто не залишиться без грошей, бухгалтери і економісти не повинні хвилюватися. Трохи раніше — у квітні 2018 р. — почнеться національна кампанія з вибору пацієн-

тами лікарів і підписання декларацій. Вона буде оголошена, а перед цим МОЗ України проведе необхідну підготовку.

У липні 2018 р. перші міста, перші громади, перші райони увійдуть у реформу. Таких можливостей у них буде три протягом року — це три дати перегляду бюджету (липень, жовтень і грудень 2018 р.). Місцева влада для цього має виконати завдання відповідно до оголошеного переліку. Головне із них — провести автономізацію абсолютно всіх закладів первинної медичної допомоги на своїй території, тобто здійснити перетворення медичних закладів з бюджетних установ на комунальні некомерційні підприємства. Це означає перевести свій заклад первинної ланки в статус підприємства, що дає йому можливість укласти договори, мати рахунок в банку, отримувати від держави плату за медичну послугу, а не просто кошти на утримання. Це право самостійно планувати свій штатний розклад і бюджет. Дуже важливо, що Національна служба здоров'я не почне працювати з громадою або містом чи районом, в якому залишаються медичні заклади, які не були перетворені на некомерційні комунальні підприємства.

Це приблизний план, який розроблявся спільно з регіонами, на який вони погоджуються, який був затверджений так само на нарадах в Уряді і який ми готові втілювати.

П. Ковтонюк наголосив, що у реалізації будуть відігравати дуже велику роль два фактори.

Перший фактор — це швидкість, другий — людські можливості. Наразі у МОЗ України обрано двох генеральних директорів департаментів, у січні 2018 р. будуть нові конкурси з обрання директорів і експертів для того, щоб було кому впроваджувати ці реформи на постійній основі.

Роман Ілюк, заступник міністра охорони здоров'я України, розповів про вдосконалення програми «Доступні ліки». Він зауважив, що в урядову програму «Доступні ліки» для лікування серцево-судинних захворювань, цукрового діабету 2-го типу і бронхіальної астми загалом включено 198 торгових назв препаратів за 21 діючою речовиною. Завдяки прийнятим Урядом змінам у 2018 р. МОЗ додасть до цього переліку ще 2 діючі речовини (лозартан та глібенкламід згідно з проектом Реєстру граничних оптово-відпускних цін на лікарські засоби), що, у свою чергу, дозволить включити в програму щонайменше 10 торгових назв лікарських засобів.

Також прийняті зміни дадуть можливість впровадити електронний рецепт. Тобто аптечні заклади зможуть працювати у форматі електронної звітності, що значно полегшить їм роботу з цією урядовою програмою. Крім того, після підключення електронного рецепта на центральному рівні пацієнти зможуть отримати ліки по всій Україні незалежно від місця прописки чи надання медичної допомоги. У каїтні у декількох регіонах та у місті Бахмут має запрацювати електронний рецепт.

У рамках оновлень Реєстру граничних оптово-відпускних цін, які відбуваються щороку в січні і липні, прийнятими змінами надається можливість аптечним закладам протягом 30 днів з дня оновлення реєстру реалізовувати лікарські засоби за старими цінами.

Також Р. Ілюк звернув увагу на те, що МОЗ працювало над розширенням списку нозологічних одиниць за програмою «Доступні ліки», однак при погодженні з центральними органами влади, зокрема з Міністерством фінансів, виникли застереження, чи вистачить на реалізацію програми 1 млрд грн. Тому рішення щодо розширення програми за запланованими нозологічними формами прийматиметься вже наступного року.

Олександр Лінчевський, заступник міністра охорони здоров'я України, зазначив, що Україна має на сьогодні потенціал для розвитку трансплантації органів і кісткового мозку, і МОЗ України робить усе, аби залучити усі наявні сили на розширення проведення трансплантації в нашій державі. Зараз, на жаль, багато наших громадян потребують дорогого лікування за кордоном. Затверджена на засіданні Уряду 27 грудня 2017 р. постанова про новий порядок організації лікування громадян

України за кордоном дозволить забезпечити таке лікування більшій кількості українців, яким це необхідно. Це відбудеться за рахунок зміни системи фінансування, зниження корупційних ризиків, створення груп експертів. Також формулюються значно жорсткіші вимоги до Міністерства і департаментів охорони здоров'я на місцях для того, щоб пацієнти, які потребують невідкладного лікування, у кінцевому підсумку отримували його швидше.

Зміни, які проводяться у рамках реформи системи медичної освіти, дозволитимуть у майбутньому підготувати і підтримувати на належному рівні здібних мотивованих професіоналів, які змінять обличчя української медицини і зроблять її конкурентоздатною.

Відповідаючи на питання журналістів щодо вартості медичних послуг, П. Ковтонюк повідомив, що на засіданні Уряду 27 грудня 2017 р. затверджено методичку розрахунку вартості медичної послуги, необхідну для підготовки етапів реформи для спеціалізованої медичної допомоги та стаціонарної медичної допомоги, які розпочнуться у 2019 і 2020 р. відповідно. Ця методика відповідає на одне з двох питань щодо вартості медичної послуги, а саме — на питання собівартості. Після того як лікарні опрацюють цю методичку та визначать собівартість своїх медичних послуг, шляхом затвердження ще одного нормативного акту буде встановлено тарифи. Будуть взяті референтні лікарні, за якими визначатимуть тарифи по Україні на ту чи іншу медичну послугу. На це відводиться 1 рік для спеціалізованої медичної допомоги і 2 роки — для стаціонарної. На сьогодні над цим завданням уже працює спеціальна група експертів.

Попереднього переліку референтних лікарень немає, проте зазначено, що у цьому гупі обов'язково будуть різні за потужністю медичні заклади. «Ми навіть налаштовані на те, щоб включити туди і державні, і приватні, і комунальні лікарні, аби серед них були і ефективні, і менш ефективні, для розуміння реальної собівартості. Наше головне завдання при формуванні тарифів — отримувати приблизно реальну, адекватну вартість медичної послуги».

Завершуючи брифінг, У. Супрун додала, що на засіданні Уряду 27 грудня 2017 р. серед планів розвитку на 2018 р. визначено розширення мережі реперфузійних центрів для Інтервенційного лікування пацієнтів із гострим інфарктом міокарда. Зокрема, у Тернополі у січні 2018 р. має запрацювати ще один ангиограф на випадок, якщо вийде з ладу той, що працює зараз. Також планується безоплатне для пацієнтів забезпечення стентами при наданні ургентної кардіологічної допомоги.

Ще одна важлива річ — професійне ліцензування лікарів. У більшості країн світу — Європі, США, Канаді — лікарі проходять ліцензування не на господарську роботу, а на свою професію. Це звільняє лікаря від «рабства» у свого головного лікаря, бо він вже не є залежним, може мати свою медичну практику, бо має ліцензію. Ця ліцензія також є захистом для пацієнтів, адже вони будуть впевнені у високому рівні підготовки лікаря. Наразі МОЗ працює над тим, щоб написати новий революційний закон в Україні, який буде врегульовувати професійне ліцензування лікарів.

Таким чином, основними напрямками реформування охорони здоров'я у 2018 р. визначено:

- затвердження положення про Національну службу здоров'я;
- затвердження наказу про перелік послуг, які мають надаватися на первинній ланці медичної допомоги;
- затвердження переліку оснащення медичних закладів первинної ланки;
- спрощення процедури відкриття медичної практики;
- розширення програми «Доступні ліки»;
- відкриття нових центрів Інтервенційної кардіології;
- забезпечення 20 млн стентів для невідкладних втручань при інфаркті міокарда;
- відкриття у деяких лікарнях сучасних відділень невідкладних станів;
- персональне ліцензування лікарської діяльності.

Особлива увага приділятиметься також реформуванню сільської медицини, адже Закон України «Про підвищення доступності і якості медичного обслуговування у сільській місцевості» також підписано Президентом України П. Порошенком.

Наше видання продовжуватиме висвітлення імплементації медичної реформи та інформуватиме читачів про усі важливі нововведення.

*Олександр Устінюв,
фото Сергія Бака*